

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานศิลปะ

ดนตรี ม. 4-6

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ผู้เรียบเรียง

ผศ.ดร.ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์ กศ.บ., ศศ.ม., ประ.ด.

ผู้ตรวจ

ผศ.ดร.วิระ พันธุ์เสื่อ กศ.บ., ศป.ม., Ph.D.

ผศ.ดร.พณัง ปานช่วย ค.บ., ศศ.ม., ประ.ด.

ดร.พงศพิชญ์ แก้วกุลธร กศ.บ., (เกียรตินิยม), ศป.ม., ประ.ด.

บรรณาธิการ

วิทยา อภิรัตน์พันธ์ ค.บ., ศศ.ม.

ผลิตและจัดจำหน่ายโดย บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด

วัฒนาพานิช สาราษฎร์

216-220 ถนนบำรุงเมือง แขวงสำราญราษฎร์ เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200

โทร. 02 222 9394 • 02 222 5371-2 FAX 02 225 6556 • 02 225 6557

email: info@wpp.co.th

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานศิลปะ

ดนตรี ม. 4-6

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย

ห้ามละเมิด ทำซ้ำ ดัดแปลง เผยแพร่

ส่วนหนึ่งส่วนใด เว้นแต่จะได้รับอนุญาต

ผู้เรียบเรียง

ผศ.ดร.ประพันธ์ศักดิ์ พุ่มอินทร์

ผู้ตรวจ

ผศ.ดร.วีระ พันธุ์เสือ

ผศ.ดร.พนัง ปานช่วย

ดร.พงศ์พิชญ์ แก้วกุลธร

บรรณาธิการ

วิทยา อภิรัตนพันธ์

ISBN 978-974-18-7712-6

พิมพ์ที่บริษัท โรงพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด นายเริงชัย จงพิพัฒน์สุข กรรมการผู้จัดการ

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานศิลปะ ดนตรี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4–6 เล่มนี้ จัดทำขึ้นตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดช่วงชั้น และสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยมีเป้าหมายให้นักเรียนและครูใช้เป็นสื่อในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดช่วงชั้นที่หลักสูตรกำหนด พัฒนานักเรียนให้มีสมรรถนะตามที่ต้องการทั้งด้านการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต และการใช้เทคโนโลยี ตลอดจนพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมไทยและสังคมโลกได้อย่างมีความสุข

ในการจัดทำหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานศิลปะ ดนตรี เล่มนี้ คณะผู้จัดทำซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาและการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ได้ศึกษาหลักสูตรอย่างลึกซึ้ง ทั้งด้านวิสัยทัศน์ หลักการ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ สาระ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดช่วงชั้น สาระการเรียนรู้แกนกลาง แนวทางการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การเรียนรู้ รวมทั้งเอกสารหลักสูตรอื่น ๆ แล้วจึงออกแบบหน่วยการเรียนรู้ แต่ละหน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย ตัวชี้วัด คำถามสำคัญ คำที่ควรรู้ ความรู้เสริม/เกร็ดความรู้ (ดนตรีน่ารู้) กิจกรรม พัฒนาการเรียนรู้ (ฝึกฝนดนตรี) แหล่งสืบค้นความรู้ สรุป และคำถามทบทวน และท้ายเล่มยังมีบรรณานุกรมและอภิธานศัพท์ ซึ่งองค์ประกอบของหนังสือเรียนเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างครบถ้วนตามหลักสูตร

การเสนอเนื้อหา กิจกรรม และองค์ประกอบอื่น ๆ ในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานเล่มนี้ มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยกระบวนการที่เน้นการปฏิบัติ (Active Learning) โดยคำนึงถึงศักยภาพของนักเรียน เน้นการเรียนรู้แบบองค์รวมบนพื้นฐานของการบูรณาการแนวคิดทางการเรียนรู้ที่หลากหลาย จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เน้นให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มุ่งพัฒนาการคิด และพัฒนาการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมองของนักเรียน อันจะช่วยให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างสมบูรณ์และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานศิลปะ ดนตรี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4–6 เล่มนี้ จะช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนตามหลักสูตรได้เป็นอย่างดี

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานศิลปะ ดนตรี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ได้ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ให้แต่ละหน่วยการเรียนรู้ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

องค์ประกอบที่สำคัญของหน่วยการเรียนรู้

ตัวชี้วัด

ระบุตัวชี้วัดช่วงชั้น ซึ่งเป็นเป้าหมายในการพัฒนา
นักเรียนที่สอดคล้องกับเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้

กิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ (ฝึกฝนดนตรี)

ภาระงานที่นักเรียนฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิด
ทักษะกระบวนการทางดนตรี
ที่นำไปสู่ความเข้าใจที่คงทนของนักเรียน

คำถามสำคัญ

คำถามนำเพื่อให้ นักเรียนค้นหาองค์ความรู้
เมื่อเรียนจบหน่วยการเรียนรู้

แหล่งสืบค้นความรู้

แหล่งการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยเว็บไซต์
สถานที่ บุคคล เป็นต้น ที่นักเรียนสามารถ
ค้นคว้าเนื้อหาที่สอดคล้องกับเรื่องที่เรียนรู้

คำที่ควรรู้

คำศัพท์ที่ควรจดจำ ซึ่งเป็นคำหลักในสาระที่เรียนรู้
ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจที่คงทนของนักเรียน
โดยพิมพ์ด้วยสีแดงและนำมาจัดเรียงตามลำดับ
ตัวอักษร แล้วอธิบายไว้ที่อภิธานศัพท์

สรุป

บทสรุปความคิดหลักของแต่ละหน่วยการเรียนรู้
เพื่อตรวจสอบความรู้ความเข้าใจ
ของนักเรียน และช่วยในการจดจำสิ่งที่เรียนรู้

ความรู้เสริม/เกร็ดความรู้ (ดนตรีน่ารู้)

ความรู้ทางดนตรีที่น่าสนใจ
ซึ่งสอดคล้องกับความคิดรวบยอดและสาระ
ที่นักเรียนเรียนรู้ในบทเรียน

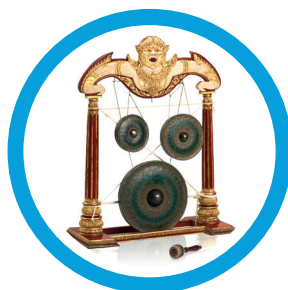

คำถามทบทวน

เป็นคำถามเพื่อทบทวนผลการเรียนรู้ของนักเรียน
เมื่อเรียนจบหน่วยการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 วงดนตรี	1
ประเภทของวงดนตรี	2
การจัดวงดนตรี	12

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ยุคสมัยของดนตรี	23
รูปแบบบทเพลงและวงดนตรีในแต่ละยุคสมัย	24
ประวัติคีตกวี	34

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ทักษะดนตรี	47
เครื่องหมายและสัญลักษณ์ทางดนตรี	48
เทคนิคและการถ่ายทอดอารมณ์เพลงด้วยการขับร้อง หรือบรรเลงเครื่องดนตรีเดี่ยวและรวมวง	58

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ดนตรีในแต่ละวัฒนธรรม	69
ลักษณะเด่นของดนตรีในแต่ละวัฒนธรรม	70
ปัจจัยในการสร้างสรรค์ผลงานดนตรีในแต่ละวัฒนธรรม	77

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 การถ่ายทอดอารมณ์และความรู้สึก ของผลงานดนตรี 85

เกณฑ์ในการประเมินผลงานดนตรี 86

การถ่ายทอดอารมณ์และความรู้สึกของผลงานดนตรี

จากแต่ละวัฒนธรรม 88

การประยุกต์ใช้ดนตรีกับชีวิตประจำวัน 97

หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 บทบาทและการอนุรักษ์ดนตรี 107

บทบาทดนตรีในการสะท้อนสังคม 108

แนวทางและวิธีการในการส่งเสริมอนุรักษ์ดนตรีไทย 115

บรรณานุกรม 119

อภิธานศัพท์ 120

หน่วยการเรียนรู้ที่

1

วงดนตรี

- ประเภทของวงดนตรี
- การจัดวงดนตรี

ตัวชี้วัด

1. เปรียบเทียบรูปแบบของบทเพลงและวงดนตรีแต่ละประเภท (ศ 2.1 ม. 4-6/1)
2. จำแนกประเภทและรูปแบบของวงดนตรีทั้งไทยและสากล (ศ 2.1 ม. 4-6/2)

ประเภทของวงดนตรี

คำถามสำคัญ

วงดนตรีไทยแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้กี่ประเภท วงใดบ้าง

วงดนตรีที่เราพบเห็นในโอกาสต่าง ๆ นั้น ทั้งวงดนตรีไทย วงดนตรีสากล หรือวงดนตรีอื่น ๆ ล้วนแต่มีลักษณะที่แตกต่างกันไปตามชนิดและประเภทของวงดนตรีนั้น ๆ

1. วงดนตรีไทย

วงดนตรีไทยในปัจจุบันถูกแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1.1 วงเครื่องสาย

ประกอบด้วยเครื่องสายเป็นหลัก โดยมีเครื่องเป่าเป็นส่วนประกอบ และมีเครื่องตีเป็นเครื่องประกอบจังหวะ เครื่องดนตรีเหล่านี้จะมีจำนวนมากน้อย เพียงใดขึ้นอยู่กับขนาดของวง ซึ่งวงเครื่องสายแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ วงเครื่องสายไทย วงเครื่องสายผสม และวงเครื่องสายปี่ชวา

วงเครื่องสายไทย

เกิดขึ้นตั้งแต่สมัยอยุธยา และพัฒนาเป็นวงเครื่องสายที่สมบูรณ์ในสมัยรัตนโกสินทร์ วงเครื่องสายไทยประกอบด้วย วงเครื่องสายเครื่องเดียว (วงเล็ก) และวงเครื่องสายเครื่องคู่

วงเครื่องสายเครื่องเดียว (วงเล็ก)

+

วงเครื่องสายเครื่องคู่

วงเครื่องสายผสม

ในสมัยรัตนโกสินทร์มีผู้นำเครื่องดนตรีของต่างชาติเข้ามาบรรเลงในวงเครื่องสาย เช่น ไวโอลิน ออร์แกน ขิม เปียโน เป็นต้น แล้วเรียกชื่อใหม่ตามชื่อเครื่องดนตรีที่นำมาผสม เช่น วงเครื่องสายผสมขิม วงเครื่องสายผสมไวโอลิน เป็นต้น

วงเครื่องสายปี่ชวา

เกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ โดยการนำวงเครื่องสายและวงกลองแขกมาผสมกัน ในสมัยนั้นเรียกว่า “วงกลองแขกเครื่องใหญ่” แต่ได้มีการปรับปรุงเครื่องดนตรีบางชนิดตามความเหมาะสม

1.2 วงปี่พาทย์

วงดนตรีที่ประกอบด้วยเครื่องดีเป็นหลัก โดยมีเครื่องเป่า คือ ปี่ เป็นประธาน มีเครื่องกำกับจังหวะเป็นส่วนประกอบ วงปี่พาทย์มีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย ในบรรดา วงดนตรีไทยวงปี่พาทย์เป็นวงดนตรีที่สามารถบรรเลงบทเพลงได้ครบถ้วน มีเสียง เรียงลำดับมากกว่า และใช้บรรเลงในโอกาสต่าง ๆ ได้มากมาย

วงปี่พาทย์ไม้แข็ง

เป็นวงปี่พาทย์สามัญสำหรับบรรเลงประกอบการแสดงและบรรเลงในพิธีกรรมทั่วไป ที่เรียกว่าปี่พาทย์ไม้แข็ง เพราะที่ใช้ไม้ตีที่เรียกว่า “ไม้แข็ง” มีเสียงดังแกร่งกร้าวและ กังวาน แบ่งออกเป็น 3 ขนาด คือ วงปี่พาทย์เครื่องห้า วงปี่พาทย์เครื่องคู่ และวง ปี่พาทย์เครื่องใหญ่

วงปี่พาทย์เครื่องห้า

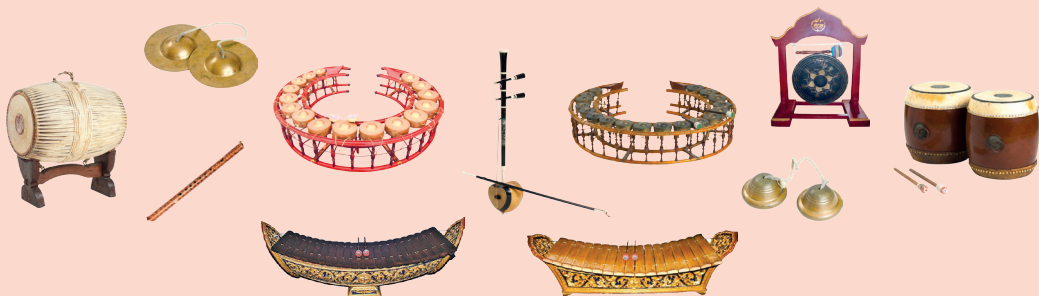
วงปี่พาทย์เครื่องคู่

วงปี่พาทย์เครื่องใหญ่

วงปีพาทยไม้นวม

มีเครื่องดนตรีและขนาดของวงเหมือนกับวงปี่พาทย์ไม้นวม มีส่วนที่แตกต่างคือ ใช้ขลุ่ยเพียงออแทนปี่ เพิ่มซออู้เข้าไปเพื่อให้เสียงนุ่มนวลขึ้น และระนาดเอกกับระนาดเอกเหล็กใช้ไม้้นวมตี วงปี่พาทย์ไม้นวมแบ่งเป็น วงปี่พาทย์ไม้นวมเครื่องห้า วงปี่พาทย์ไม้นวมเครื่องคู่ และวงปี่พาทย์ไม้นวมเครื่องใหญ่

วงปีพาทยไม้นวมเครื่องคู่

วงปีแพทย์ชาตรี

ใช้บรรเลงประกอบการแสดงหนังตะลุง โนรา และละครชาตรี ประกอบด้วยปี่นอก
ทับ (โพนชาตรี) พ้องคู่ กลองชาตรี และฉิ่ง

วงปีแพทย์ชาตรี

วงปีแพทย์มอญ

นิยมใช้บรรเลงในงานศพ แบ่งขนาดของวงออกเป็น 3 ขนาด คือ วงปี่พาทย์มอญ เครื่องห้า วงปี่พาทย์มอญเครื่องคู่ และวงปี่พาทย์มอญเครื่องใหญ่ ซึ่งเหมือนกับ วงปี่พาทย์มโหรี แต่มีการเปลี่ยนมาใช้เครื่องดนตรีมอญแทนเครื่องดนตรีไทย

วงปีพยาธิมอญเครื่องห้า

วงปี่พาทย์นางหงส์

มีเครื่องดนตรีและขนาดของวงเหมือนกับวงปี่พาทย์ไม้แข็ง ที่แตกต่างกันเล็กน้อยก็คือ ใช้ขลุ่ยแทนขลุ่ยในและปี่นอก ใช้กลองมลายูแทนตะโพนและกลองทัด ในอดีตวงปี่พาทย์นางหงส์ใช้บรรเลงในงานศพเพียงอย่างเดียว ที่เรียกว่าวงปี่พาทย์นางหงส์ก็เพราะใช้เพลงนางหงส์เป็นหลักสำคัญในการบรรเลง ในปัจจุบันนี้วงปี่พาทย์นางหงส์ไม่ค่อยมีผู้นิยมใช้ แต่จะใช้วงปี่พาทย์มอญแทน วงปี่พาทย์นางหงส์แบ่งเป็น วงปี่พาทย์นางหงส์เครื่องห้า วงปี่พาทย์นางหงส์เครื่องคู่ และวงปี่พาทย์นางหงส์เครื่องใหญ่

วงปี่พาทย์นางหงส์เครื่องคู่

วงปี่พาทย์ดึกดำบรรพ์

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ และเจ้าพระยาเทเวศร์วงศ์วิวัฒน์ (ม.ร.ว.ทูลาน ภูมฺุขร) ทรงร่วมกันปรับปรุงขึ้นใหม่สำหรับใช้ประกอบการแสดงละคร โดยได้แบบอย่างจากละครโอเปร่าของยุโรป และนำมาแสดงต้อนรับแขกเมืองครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2442 ที่โรงละครดึกดำบรรพ์ จึงได้ชื่อว่า “ละครดึกดำบรรพ์” และวงปี่พาทย์ก็เรียกว่า “วงปี่พาทย์ดึกดำบรรพ์” ไปด้วย ปัจจุบันหาฟังได้ยาก เพราะโอกาสที่ใช้มีน้อย ส่วนมากจะใช้วงปี่พาทย์ไม้ نرمแทน

วงปี่พาทย์ดึกดำบรรพ์

วงปี่พาทย์เสภา

มีเครื่องดนตรีและขนาดของวงเหมือนวงปี่พาทย์ไม้แข็งทุกประการ แต่ไม่มีตะโพนและกลองทัด เพราะไม่มีการบรรเลงเพลงหน้าพาทย์ จะใช้กลองสองหน้าสำหรับตีกำกับจังหวะหน้าทับแทนเวลาร้องหรือบรรเลง

วงปี่พาทย์เสภา

1.3 วงมโหรี

เป็นการนำเอาวงปี่พาทย์และวงเครื่องสายมารวมกัน มีการแก้ไข ตัดทอน และเพิ่มเติมเครื่องดนตรีบางอย่างบ้างเล็กน้อย เนื่องจากในอดีตวงมโหรีจะใช้ผู้หญิงในการบรรเลง และเพื่อให้เสียงกลมกลืนกับเครื่องสาย จึงตัดปี่ออกและใช้ขลุ่ยแทนส่วนเพิ่มเติม คือ เพิ่มซอสามสายเข้าไป

วงมโหรีในสมัยอยุธยา มีผู้บรรเลงเพียง 4 คน คือ คนสีซอสาย 1 คน คนตีตพิน (กระຈັບปี) 1 คน คนตีทับ (โทน) 1 คน และคนร้องพร้อมกับตีกรับพวงไปด้วย 1 คน วงมโหรีได้มีการปรับปรุงพัฒนาเรื่อย ๆ มาจนเป็นวงมโหรีที่มีผู้บรรเลงจำนวนมากดังที่เห็นในปัจจุบัน ซึ่งมีอยู่ 3 ขนาดด้วยกัน คือ วงมโหรีเครื่องเดียว (วงเล็ก) วงมโหรีเครื่องคู่ และวงมโหรีเครื่องใหญ่

วงมโหรีเครื่องเดียว (วงเล็ก)

ใช้เครื่องดนตรีหลักอย่างละ 2 เครื่อง

วงมโหรีเครื่องคู่

วงมโหรีเครื่องใหญ่

ฝึกฝนคนตรี

นักเรียนฝึกจำแนกประเภทของวงดนตรีไทย
ที่พบเห็นในชีวิตประจำวันให้ถูกต้อง

แหล่งสืบค้นความรู้

ประเภทของวงดนตรีไทย

[https://www.youtube.com/](https://www.youtube.com/watch?v=EpIqfVNs4pw)

[watch?v=EpIqfVNs4pw](https://www.youtube.com/watch?v=EpIqfVNs4pw)

2. วงดนตรีสากล

วงดนตรีสากลสามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

2.1 วงออร์เคสตรา (orchestra) หรือเรียกอีกอย่างว่า “วงดุริยางค์” เป็นวงดนตรีประเภทหนึ่ง
ที่ประกอบด้วยเครื่องดนตรี 4 กลุ่ม คือ เครื่องสาย เครื่องลมไม้ เครื่องลมทองเหลือง และเครื่องตี
ขนาดของวงมี 3 ขนาด ดังนี้

ขนาดของวง	จำนวนผู้บรรเลง
วงขนาดเล็ก (small orchestra)	40–60 คน
วงขนาดกลาง (medium orchestra)	60–80 คน
วงขนาดใหญ่ (full orchestra)	80–100 คนขึ้นไป

วงออร์เคสตราที่มีขนาดใหญ่ เพื่อรองรับการบรรเลงเพลงประเภทซิมโฟนี เรียกว่า
“วงดุริยางค์ซิมโฟนี” (symphony orchestra)

วงออร์เคสตรา (orchestra)

2.2 วงดนตรีแชมเบอร์ (chamber music) เป็นวงดนตรีสากลขนาดเล็ก เครื่องดนตรีที่ใช้มีทั้งเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายและเครื่องเป่า การบรรเลงใช้ผู้บรรเลงตั้งแต่ 2-9 คน วงดนตรีประเภทนี้จะเรียกชื่อวงแตกต่างกันไปตามจำนวนของผู้บรรเลงและชนิดหรือประเภทของเครื่องดนตรี ดังนี้

จำนวนผู้บรรเลง (คน)	ชื่อวงดนตรี
2	ดูโอ (duo) หรือ ดูเอต (duet)
3	ทรีโอ (trio)
4	ควอเทต (quartet)
5	ควินเทต (quintet)
6	เซกส์เทต (sextet)
7	เซพเทต (septet)
8	อ็อกเทต (octet)
9	โนเนต (nonet)

2.3 วงแบนด์ (band) เป็นวงดนตรีที่ใช้เครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่าเป็นหลัก ซึ่งถือว่า มีบทบาทมากที่สุดในวงดนตรีประเภทนี้ สามารถแบ่งออกได้หลายประเภท ดังนี้

ชื่อวง	ลักษณะวงดนตรี
วงซิมโฟนิคแบนด์ (symphonic band)	เป็นวงดนตรีที่มีเครื่องเป่าเป็นเครื่องดนตรีสำคัญ ประกอบด้วย เครื่องลมไม้ เครื่องลมทองเหลือง และเครื่องตี
วงโยธวาทิต (military band)	- เครื่องดนตรีในวงประกอบด้วย เครื่องลมไม้ เครื่องลมทองเหลือง และเครื่องตี - ใช้ในพิธีสวนสนามของทหารหรือขบวนแห่ต่าง ๆ แต่ปัจจุบันเป็นที่นิยมกันทั่วไป และในสถาบันการศึกษาทุกระดับจะมีวงโยธวาทิตแทบทุกแห่ง เพื่อใช้บรรเลงประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ของสถาบันการศึกษานั้น ๆ
วงแตรวงชาวบ้าน (brass band)	- เป็นวงดนตรีที่พบบ่อยในชนบท ใช้สำหรับการบรรเลงในงานเทศกาลต่าง ๆ เช่น แห่นาค แห่กฐิน แห่ผ้าป่า แห่พระ เป็นต้น ตลอดจนการบรรเลงในงานศพ - เป็นวงดนตรีขนาดเล็ก จัดเครื่องดนตรีตามสภาพเท่าที่มี เครื่องดนตรีที่ใช้จะเป็นเครื่องเป่าและเครื่องตี

ชื่อวง	ลักษณะวงดนตรี
วงแจ๊ส (jazz band)	● เป็นวงดนตรีที่เกิดขึ้นโดยทาสชาวแอฟริกัน ที่เมืองนิวออร์ลีอันส์ รัฐลุยเซียนา ประเทศสหรัฐอเมริกา ● พัฒนารูปแบบมาจากดนตรีของชาวแอฟริกันผสมกับแตรวงของชาวอเมริกัน ● มีหลายลักษณะ เช่น บลูส์แจ๊ส นิวออร์ลีอันส์และดิกซีแลนด์สไตล์ โมเดิร์นสไตล์ ฟ็อปสไตล์ เป็นต้น ● ประกอบด้วยเครื่องดนตรีกลุ่มเครื่องลมไม้ เครื่องลมทองเหลือง เครื่องสาย เครื่องตี และเครื่องลิ่มนิ้วหรือคีย์บอร์ด
วงชาโดว์ (shadow band)	● เป็นวงดนตรีขนาดเล็ก ใช้บรรเลงประกอบการขับร้องและบางครั้งบรรเลงเฉพาะเครื่องดนตรีเพียงอย่างเดียว
วงคอมโบ (combo band)	● เป็นวงดนตรีขนาดเล็ก เน้นบรรเลงประกอบการขับร้องเป็นส่วนใหญ่ ● นิยมนำไปบรรเลงตามร้านอาหาร หรือตามสถานบันเทิงต่าง ๆ ● เป็นวงดนตรีที่มีจำนวนนักดนตรีและเครื่องดนตรีไม่แน่นอน ทั้งนี้แล้วแต่ความสะดวกในการจัดวง
วงสตริงคอมโบ (string combo)	● ดัดแปลงมาจากวงคอมโบและวงชาโดว์ คือ นำเอาเครื่องดนตรีในวงชาโดว์ ผสมกับวงคอมโบ ● ให้เครื่องดนตรีประเภทกีตาร์เป็นเครื่องดนตรีที่มีความสำคัญกว่าเครื่องดนตรีชนิดอื่น ๆ
วงโฟล์กซอง (folk song)	● เป็นวงดนตรีขนาดเล็กที่สุด มีผู้เล่นไม่เกินวงละ 3 คน แต่นิยมเล่นเพียงคนเดียว ● เครื่องดนตรีที่ใช้เป็นกีตาร์โปร่งเพียงอย่างเดียว หากเล่นมากกว่าหนึ่งคน ก็อาจมีเครื่องดนตรีชนิดอื่น ๆ ประกอบด้วย

วงซิมโฟนิคแบนด์ (symphonic band)

วงโยธวาทิต (military band)

วงดนตรีชาวบ้าน (brass band)

วงแจ๊ส (jazz band)

วงชาโดว์ (shadow band)

วงคอมโบ (combo band)

วงสตริงคอมโบ (string combo)

วงโฟล์กซอง (folk song)

แหล่งสืบค้นความรู้

ประเภทของเครื่องดนตรีสากล <https://www.youtube.com/watch?v=UfRJfegwvuo>

การจัดวงดนตรี

คำถามสำคัญ

การจัดวงดนตรีหมายถึงอะไร และผู้ที่จัดวงดนตรีต้องมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งใดบ้าง

การจัดวงดนตรี คือ การนำเครื่องดนตรีแต่ละชนิดมาบรรเลงร่วมกัน โดยพิจารณาจากเสียงของเครื่องดนตรีว่ามีความกลมกลืนหรือแตกต่างกันเพียงใด จนเกิดเป็นวงดนตรีประเภทต่าง ๆ ขึ้น และใช้บทเพลงเป็นแนวทางในการบรรเลงร่วมกัน ประกอบกับความสามารถของนักดนตรี สมานธิ และความตั้งใจร่วมกัน

1. เครื่องดนตรีและบทเพลงที่ใช้ในวงดนตรีไทย

1.1 วงเครื่องสาย แบ่งตามวิธีการผสมวงได้ดังนี้

1) วงเครื่องสายไทย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

ประเภท	เครื่องดนตรี			
วงเครื่องสายเครื่องเดี่ยว (วงเล็ก)	- ซอด้วง	1 คัน	- โหมมโหรี	1 ใบ
	- ซออู้	1 คัน	- รำมะนามโหรี	1 ใบ
	- จะเข้	1 ตัว	- ฉิ่ง	1 คู่
	- ขลุ่ยเพียงออ	1 เล้า		
วงเครื่องสายเครื่องคู่	- ซอด้วง	2 คัน	- รำมะนามโหรี	1 ใบ
	- ซออู้	2 คัน	- ฉิ่ง	1 คู่
	- จะเข้	2 ตัว	- ฉาบเล็ก	1 คู่
	- ขลุ่ยเพียงออ	1 เล้า	- โหม่ง	1 ใบ
	- ขลุ่ยหลีบ	1 เล้า	- กรับ	1 คู่
	- โหมมโหรี	1 ใบ		

2) วงเครื่องสายผสม เป็นการนำเครื่องดนตรีของชาวต่างชาติเข้ามาร่วมบรรเลงในวงเครื่องสายในสมัยรัตนโกสินทร์ เช่น ไวโอลิน ออร์แกน ขิม เปียโน เป็นต้น แล้วเรียกชื่อใหม่ตามชื่อเครื่องดนตรีที่นำมาผสม เช่น วงเครื่องสายผสมขิม เป็นต้น

3) วงเครื่องสายปี่ชวา ประกอบด้วยเครื่องดนตรีดังนี้

- ปี่ชวา	1 เล้า	- ขลุ่ยหลีบ	1 เล้า
- ซอด้วง	1 คัน	- กลองแขก	1 คู่
- ซออู้	1 คัน	(แทนโหมมโหรีและรำมะนามโหรี)	
- จะเข้	1 ตัว	- ฉิ่ง	1 คู่

บทเพลงที่ใช้บรรเลง เช่น เพลงโหมโรง เพลงประเภทขับกล่อม เพลงเพื่อความบันเทิง เป็นต้น ตัวอย่างเช่น วงเครื่องสายปี่ชวานิยมใช้บรรเลงเพลงโหมโรง เช่น เพลงเรื่องชมสมุทร เพลงโลก เพลงเกาะ เพลงระกำ เพลงสระหม่า เป็นต้น

1.2 วงปี่พาทย์ แบ่งตามวิธีการผสมวงได้ดังนี้

1) วงปี่พาทย์ไม้แข็ง แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

ประเภท	เครื่องดนตรี			
วงปี่พาทย์เครื่องห้า	- ปี่ใน	1 เลา	- ตะโพน	1 ใบ
	- ระนาดเอก	1 ราง	- กลองทัด	1 คู่
	- ซ้องวงใหญ่	1 วง	- ฉิ่ง	1 คู่
วงปี่พาทย์เครื่องคู่	- ปี่ใน	1 เลา	- ตะโพน	1 ใบ
	- ปี่นอก	1 เลา	- กลองทัด	1 คู่
	- ระนาดเอก	1 ราง	- ฉิ่ง	1 คู่
	- ระนาดทุ้ม	1 ราง	- ฉาบเล็ก	1 คู่
	- ซ้องวงใหญ่	1 วง	- กรับ	1 คู่
	- ซ้องวงเล็ก	1 วง	- โหม่ง	1 ใบ
วงปี่พาทย์เครื่องใหญ่	- ปี่ใน	1 เลา	- ตะโพน	1 ใบ
	- ปี่นอก	1 เลา	- กลองทัด	1 คู่
	- ระนาดเอก	1 ราง	- ฉิ่ง	1 คู่
	- ระนาดทุ้ม	1 ราง	- ฉาบเล็ก	1 คู่
	- ซ้องวงใหญ่	1 วง	- ฉาบใหญ่	1 คู่
	- ซ้องวงเล็ก	1 วง	- กรับ	1 คู่
	- ระนาดเอกเหล็ก	1 ราง	- โหม่ง	1 ใบ
	- ระนาดทุ้มเหล็ก	1 ราง		

2) วงปี่พาทย์ไม้นวม มีเครื่องดนตรีและขนาดของวงเหมือนกับวงปี่พาทย์ไม้แข็ง แต่มีส่วนที่แตกต่าง คือ

- ใช้ชลุ่ยเพียงออแทนปี่
- เพิ่มซอฮู้เข้าไปเพื่อให้เสียงนุ่มนวลขึ้น
- ระนาดเอกกับระนาดเอกเหล็กใช้ไม้นวมตี

3) วงปี่พาทย์ชาตรี ประกอบด้วยเครื่องดนตรีดังนี้

- ปี่นอก 1 เลา
- ทับ (โทนชาตรี) 1 คู่
- ซ้องคู่ 1 ชุด
- กลองชาตรี 1 คู่
- ฉิ่ง 1 คู่

4) วงปี่พาทย์มอญ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

ประเภท	เครื่องดนตรี			
วงปี่พาทย์มอญเครื่องห้า	- ปี่มอญ	1 เลา	- ตะโพนมอญ	1 ใบ
	- ระนาดเอก	1 ราง	- เปิงมางคอก	1 ชุด
	- ซ้องมอญวงใหญ่	1 วง	- ฉิ่ง	1 คู่
วงปี่พาทย์มอญเครื่องคู่	- ปี่มอญ	1 เลา	- เปิงมางคอก	1 ชุด
	- ระนาดเอก	1 ราง	- ฉิ่ง	1 คู่
	- ระนาดทุ้ม	1 ราง	- ฉาบใหญ่	1 คู่
	- ซ้องมอญวงใหญ่	1 วง	- ฉาบเล็ก	1 คู่
	- ซ้องมอญวงเล็ก	1 วง	- กรับ	1 คู่
	- ตะโพนมอญ	1 ใบ	- โหม่ง	3 ใบ
วงปี่พาทย์มอญเครื่องใหญ่	- ปี่มอญ	1 เลา	- ตะโพนมอญ	1 ใบ
	- ระนาดเอก	1 ราง	- เปิงมางคอก	1 ชุด
	- ระนาดทุ้ม	1 ราง	- ฉิ่ง	1 คู่
	- ซ้องมอญวงใหญ่	1 วง	- ฉาบเล็ก	1 คู่
	- ซ้องมอญวงเล็ก	1 วง	- ฉาบใหญ่	1 คู่
	- ระนาดเอกเหล็ก	1 ราง	- กรับ	1 คู่
	- ระนาดทุ้มเหล็ก	1 ราง	- โหม่ง	3 ใบ

5) วงปี่พาทย์นางหงส์ มีเครื่องดนตรีและขนาดของวงเหมือนกับวงปี่พาทย์ไม้แข็ง แต่มีส่วนที่แตกต่าง คือ

- ใช้ปี่ชวาแทนปี่นอกและปี่ใน
- ใช้กลองมลายูแทนกลองทัดและตะโพน

6) วงปี่พาทย์ดึกดำบรรพ์ ประกอบด้วยเครื่องดนตรีดังนี้

- ขลุ่ยเพียงออ	1 เลา	- ตะโพน	1 ใบ
- ขลุ่ยอู้	1 เลา	- กลองตะโพน	1 คู่
- ระนาดเอก	1 ราง	(ถอดเท้าหางยี่ขึ้นตีแทนกลองทัด)	
- ระนาดทุ้ม	1 ราง	- กลองแขก	1 คู่
- ซ้องวงใหญ่	1 วง	(ใช้สำหรับตีประกอบจังหวะเป็นเพลง	
- ระนาดทุ้มเหล็ก	1 ราง	เช่นเดียวกับวงปี่พาทย์ไม้แข็งและ	
- ซ้องหุ่ย	1 วง	วงปี่พาทย์ไม้นวม)	
(มี 7 ลูก เสียงเรียงลำดับ 7 เสียง)		- ฉิ่ง	1 คู่
- ซออู้	1 คัน		

7) **วงปี่พาทย์เสภา** มีเครื่องดนตรีและขนาดของวงเหมือนวงปี่พาทย์สามัญหมดทุกประการ เพียงแต่ไม่มีตะโพนและกลองทัด เพราะไม่มีการบรรเลงเพลงหน้าพาทย์ แต่จะใช้กลองสองหน้าตีกำกับจังหวะหน้าทับแทนเวลาที่ร้องส่งหรือบรรเลง

บทเพลงที่ใช้บรรเลง ได้แก่ เพลงหน้าพาทย์ ซึ่งเป็นเพลงที่ใช้บรรเลงประกอบกิริยาพฤติกรรมต่าง ๆ และอารมณ์ของตัวละคร แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

เป็นเพลงหน้าพาทย์ธรรมดาที่บรรเลงประกอบกิริยาอาการของโขน-ละคร เช่น

- เพลงเชิด
- เพลงกลม
- เพลงร่ำ
- เพลงโอด
- เพลงลา
- เพลงซุบ

1. เพลงหน้าพาทย์ธรรมดาหรือเพลงหน้าพาทย์เบื้องต้น

เป็นเพลงหน้าพาทย์ที่บรรเลงประกอบกิริยาอาการของโขน-ละครที่มียศศักดิ์สูงกว่าเพลงหน้าพาทย์ธรรมดา เช่น

- เพลงเสมอमार
- เพลงตระบองกัน
- เพลงเสมอเถร
- เพลงตระนิมิต
- เพลงชำนาญ
- เพลงสาธุการ

2. เพลงหน้าพาทย์ชั้นกลาง

เป็นเพลงหน้าพาทย์ที่บรรเลงประกอบกิริยาอาการของโขน-ละครเฉพาะเทพเจ้าหรือมนุษย์ชั้นสูงสุด เช่น

- เพลงบาทสกุณี
- เพลงพราหมณ์เข้า
- เพลงพราหมณ์ออก
- เพลงคุกพาทย์

และเพลงหน้าพาทย์ที่ใช้บรรเลงในพิธีไหว้ครู เช่น

- เพลงตระนารายณ์บรรทมสินธุ์
- เพลงองค์พระพิราพ
- เพลงตระเชิญ
- เพลงตระพระประคนธรรพ

3. เพลงหน้าพาทย์ชั้นสูงหรือเพลงหน้าพาทย์ครู

การบรรเลงเพลงหน้าพาทย์

ประกอบการแสดงละครชาตรี

1.3 วงมโหรี แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

ประเภท	เครื่องดนตรี			
วงมโหรีเครื่องเดียว (วงเล็ก)	- ซอสามสาย	1 คัน	- ระนาดเอกมโหรี	1 ราง
	- ซอด้วง	1 คัน	- ซ้องวงใหญ่มโหรี	1 วง
	- ซออู้	1 คัน	- โทนมโหรี	1 ใบ
	- จะเข้	1 ตัว	- รำมะนามมโหรี	1 ใบ
	- ขลุ่ยเพียงออ	1 เลา	- ฉิ่ง	1 คู่
วงมโหรีเครื่องคู่	- ซอสามสาย	1 คัน (บางครั้งเพิ่มซอสามสายทึบอีก 1 คัน)	- ระนาดเอกมโหรี	1 ราง
	- ซอด้วง	2 คัน	- ระนาดทุ้มมโหรี	1 ราง
	- ซออู้	2 คัน	- โทนมโหรี	1 ใบ
	- จะเข้	2 ตัว	- รำมะนามมโหรี	1 ใบ
	- ขลุ่ยเพียงออ	1 เลา	- ฉิ่ง	1 คู่
	- ขลุ่ยทึบ	1 เลา	- ฉาบเล็ก	1 คู่
	- ระนาดเอกมโหรี	1 ราง	- โหม่ง	1 ใบ
	- ระนาดทุ้มมโหรี	1 ราง	- กรับพวง	1 อัน
	- ซ้องวงใหญ่มโหรี	1 วง		
วงมโหรีเครื่องใหญ่	- ซอสามสาย	1 คัน (บางครั้งเพิ่มซอสามสายทึบอีก 1 คัน)	- ระนาดเอกเหล็กมโหรี	1 ราง
	- ซอด้วง	2 คัน	- ระนาดทุ้มเหล็กมโหรี	1 ราง
	- ซออู้	2 คัน	- โทนมโหรี	1 ใบ
	- จะเข้	2 ตัว	- รำมะนามมโหรี	1 ใบ
	- ขลุ่ยเพียงออ	1 เลา	- ฉิ่ง	1 คู่
	- ขลุ่ยทึบ	1 เลา	- ฉาบเล็ก	1 คู่
	- ระนาดเอกมโหรี	1 ราง	- โหม่ง	1 ใบ
	- ระนาดทุ้มมโหรี	1 ราง	- กรับพวง	1 อัน
	- ซ้องวงใหญ่มโหรี	1 วง		
	- ซ้องวงเล็กมโหรี	1 วง		

บทเพลงที่ใช้บรรเลง ได้แก่ เพลงมโหรี เป็นบทเพลงที่ใช้ขับร้องและบรรเลงด้วยวงมโหรี ในสมัยโบราณนิยมบรรเลงในอัตราจังหวะสองชั้น เช่น เพลงตับมโหรี เพลงเกร็ดมโหรี เป็นต้น

ฝึกฝนดนตรี

นักเรียนร่วมกันนำเครื่องดนตรีมาจัดเป็นวงดนตรีไทยที่สนใจ และฝึกบรรเลงให้เกิดความชำนาญ แล้วนำมาแสดงหน้าชั้นเรียน หรือนำไปแสดงในโอกาสต่าง ๆ

2. เครื่องดนตรีและบทเพลงที่ใช้ในวงดนตรีสากล

2.1 วงออร์เคสตรา (orchestra) หรือที่คนไทยเรียกว่า “วงดุริยางค์” ประกอบด้วยเครื่องดนตรีดังนี้

ไวโอลิน (violin)	วิโอลา (viola)
วิโอลอนเชลโล (violoncello)	ดับเบิลเบส (double bass)
ฮาร์ป (harp)	เปียโน (piano)
ฟลูต (flute)	คลาริเน็ต (clarinet)
โอโบ (oboe)	บาสซูน (bassoon)
ทรัมเป็ต (trumpet)	ทรอมโบน (trombone)
ทูบา (tuba)	เฟรนช์ฮอร์น (French horn)
ทิมปานี (timpani)	กลองใหญ่ (bass drum)
กลองสแนร์ (snare drum)	ฉาบ (cymbals)

บทเพลงที่ใช้บรรเลง ได้แก่ เพลงประเภทคลาสสิกชั้นสูง เช่น

1) เพลงซิมโฟนี (symphony) เป็นบทเพลงที่พัฒนาจนถึงจุดสุดยอดของดนตรีทั้งจังหวะ ทำนองเพลง ความแปรผัน และความละเอียดอ่อนทั้งหลาย และมีโครงสร้างเหมือนบทเพลงบรรเลงประเภทโซนาตา (sonata) โดยส่วนมากจะมี 4 ภาควนท่อน ดังนี้

2) เพลงโอเวอร์เจอร์ (overture) เป็นบทเพลงที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงและบรรเลงโหมโรงก่อนเปิดฉากการแสดงอุปรากรหรือละครดนตรี (opera) ส่วนมากจะเอาทำนองเพลงต่าง ๆ ที่จะขับร้องในอุปรากรเรื่องนั้น ๆ มาปะติดปะต่อกันเข้าเป็นอีกบทเพลงหนึ่ง

3) เพลงคอนแชร์โต (concerto) เป็นบทเพลงที่มีลักษณะของการประพันธ์เช่นเดียวกับเพลงซิมโฟนีเกือบทุกประการ แต่มีวัตถุประสงค์ต่างกัน คือ เพลงคอนแชร์โตจะประพันธ์เพื่อแสดงความสามารถและฝีมือการบรรเลงเดี่ยวของเครื่องดนตรีชนิดนั้น ๆ ซึ่งจะบรรเลงแทรกขึ้นมาเดี่ยว ๆ และวงดนตรีก็จะบรรเลงรับ หรือบรรเลงเครื่องดนตรีเดี่ยวประชันกับวงดุริยางค์เป็นการแสดงความสามารถและไหวพริบปฏิภาณของนักดนตรีได้เป็นอย่างดี

2.2 วงดนตรีแชมเบอร์ (chamber music) เป็นวงดนตรีขนาดเล็ก ตั้งขึ้นเพื่อร่วมกันบรรเลงสำหรับการผ่อนคลายอารมณ์และพบปะสังสรรค์กันยามว่าง ผู้บรรเลงมีตั้งแต่ 2-9 คน และจะเรียกชื่อวงแตกต่างกันไปตามจำนวนของผู้บรรเลงและชนิดหรือประเภทของเครื่องดนตรี โดยจะเรียกชื่อชนิดหรือประเภทของเครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงก่อน แล้วตามด้วยจำนวนผู้บรรเลง เช่น violin duo, string quartet, woodwind trio เป็นต้น

บทเพลงที่ใช้บรรเลง ในอดีตบทเพลงที่ใช้บรรเลงมักเป็น **เพลงคลาสสิก** แต่ปัจจุบันนิยมบรรเลงบทเพลงง่าย ๆ ทั่วไป ซึ่งมีลักษณะเป็นบทเพลงสั้น ๆ เพื่อต้องการแสดงความสามารถของการบรรเลงและการประสานเสียงเครื่องดนตรีเท่านั้น

2.3 วงแบนด์ (band) มีการจัดวงดนตรีดังนี้

1) วงซิมโฟนิคแบนด์ (symphonic band) เป็นวงดนตรีที่มีเครื่องเป่าเป็นเครื่องดนตรีสำคัญ ประกอบด้วย เครื่องลมไม้ เครื่องลมทองเหลือง และเครื่องตี ดังนี้

♫ อัลโตแซกโซโฟน (alto saxophone)	♫ เฟรนช์ฮอร์น (French horn)
♫ บาสซูน (bassoon)	♫ คอรัเน็ต (cornet)
♫ โอโบ (oboe)	♫ ทิมพานี (timpani)
♫ คลาริเน็ต (clarinet)	♫ กลองใหญ่ (bass drum)
♫ ฟลูต (flute)	♫ กลองเล็ก (side drum)
♫ ปิกโกโล (piccolo)	♫ ทูบูลาร์เบล (tubula bells)
♫ ทรัมเป็ต (trumpet)	♫ มาริมบา (marimba)
♫ ทรอมโบน (trombone)	♫ ไทรแองเกิล (triangle)
♫ ทูบา (tuba)	♫ ฉาบ (cymbals)
♫ ยูโฟเนียม (euphonium)	

บทเพลงที่ใช้บรรเลง นิยมใช้บรรเลงในโอกาสสำคัญ เช่น บรรเลงบทเพลงพระราชนิพนธ์ บทเพลงเฉลิมพระเกียรติ เป็นต้น

2) วงโยธวาทิต (military band) เป็นวงดนตรีที่ประกอบด้วยเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่าเป็นหลัก และมีเครื่องตีเป็นส่วนเสริม ดังนี้

♫ ปิกโกโล (piccolo)	♫ กลองสแนร์ (snare drum)
♫ อีแฟลตคลาริเน็ต (E ^b clarinet)	♫ กลองใหญ่ (bass drum)
♫ ฟลูต (flute)	♫ เบลไลรา (bell lyra)
♫ อัลโตแซกโซโฟน (alto saxophone)	♫ เทเนอร์แซกโซโฟน (tenor saxophone)
♫ ทรัมเป็ต (trumpet)	♫ ทรอมโบน (trombone)
♫ คอรัเน็ต (cornet)	♫ ซูซาโฟน (sousaphone)
♫ เทเนอร์ฮอร์น (tenor horn)	♫ เฟรนช์ฮอร์น (French horn)
♫ บาริโทน (baritone)	♫ กลองเทเนอร์ (tenor drum)
♫ ทูบา (tuba)	♫ ฉาบ (cymbals)

บทเพลงที่ใช้บรรเลง ได้แก่ เพลงพาเหรดหรือเพลงมาร์ช (march) คือ บทเพลง ซึ่งมีจังหวะเน้นหนักเบา ส่วนมากจะใช้เพื่อประกอบการเดินแถวของทหาร หรือเพื่อประโยชน์ในการปลุกใจ ฟังแล้วรู้สึกคึกคัก และบทเพลงอื่น ๆ เช่น เพลงพิธี เพลงปลุกใจ เพลงพระราชนิพนธ์ เพลงไทยสากล เพลงร้องทั่ว ๆ ไป เป็นต้น

3) วงเครื่องลมทองเหลือง (brass band) ประกอบด้วยเครื่องดนตรีประเภทเครื่องลมโลหะ หรือพวกแตรเป็นหลักในการบรรเลง และมีเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตีช่วยเสริม เป็นวงดนตรีเพื่อการฟังเพื่อความสนุกสนาน เครื่องดนตรีที่ใช้ในการผสมวงมีดังนี้

♫ ทรอมโบน (trombone)	♫ คอรัเน็ต (cornet) (อาจใช้ทรัมเป็ตแทน)
♫ บาริโตน (baritone)	♫ ฮอ์น (horn) (French horn, tenor horn)
♫ ยูโฟเนียม (euphonium)	♫ ทูบา (tuba)
♫ ซูซาโฟน (sousaphone)	♫ กลองใหญ่ (bass drum)
♫ กลองเทเนอร์ (tenor drum)	♫ กลองเล็ก (side drum)
♫ ฉาบ (cymbals)	

บทเพลงที่ใช้บรรเลง เช่น เพลงไทยสากล เพลงมาร์ช เพลงลูกทุ่ง เพลงร้องทั่วไป ที่มีจังหวะสนุกสนาน เป็นต้น เหมาะที่จะให้ชาวบ้านร่ายรำประกอบการบรรเลงไปด้วย

4) วงแจ๊ส (jazz band) ประกอบด้วยเครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงดังนี้

♫ อีแฟลตอัลโตแซกโซโฟน (E ^b alto saxophone)	♫ ออร์แกน (organ)
♫ บีแฟลตเทเนอร์แซกโซโฟน (B ^b tenor saxophone)	♫ กีตาร์ไฟฟ้า (electric guitar)
♫ อีแฟลตบาริโตนแซกโซโฟน (E ^b baritone saxophone)	♫ เปียโน (piano)
♫ บีแฟลตคลาริเน็ต (B ^b clarinet)	♫ ทรัมเป็ต (trumpet)
♫ ฟลูต (flute)	♫ กลองชุด (drum set)
♫ ทรอมโบน (trombone)	♫ กีตาร์เบสไฟฟ้า (electric bass guitar)

บทเพลงที่ใช้บรรเลง ได้แก่ เพลงแจ๊ส เป็นบทเพลงอเมริกันแท้ อีกชนิดหนึ่ง เป็นบทเพลงที่เน้นจังหวะยกมากกว่าจังหวะตก เรียกว่า “syncopation” ส่วนมากเพลงแจ๊สจะเป็นเพลงที่มีเสียงดังอีกทีก็ แต่ก็มีเพลงแจ๊สที่บรรเลงช้า ๆ ซึ่งจะมีความนุ่มนวลและไพเราะเช่นกัน

5) วงชาโดว์ (shadow band) เป็นวงดนตรีขนาดเล็ก ใช้บรรเลงประกอบการขับร้อง และบางครั้งบรรเลงเฉพาะเครื่องดนตรีเพียงอย่างเดียว เครื่องดนตรีที่ใช้ในการผสมวง ได้แก่ กีตาร์ลีด หรือกีตาร์คอร์ด กีตาร์เบส กลองชุด และเครื่องประกอบจังหวะอื่น ๆ

บทเพลงที่ใช้บรรเลง เป็นบทเพลงขับร้องทั่วไป นิยมบรรเลงเพื่อการฟัง และบรรเลงเพื่อความบันเทิงเป็นหลัก

6) วงคอมโบ (combo band) เป็นวงดนตรีขนาดเล็ก ใช้เครื่องดนตรีน้อยชิ้น เหมาะที่จะใช้บรรเลงในงานต่าง ๆ และเป็นที่นิยมของคนทั่วไป เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงในวงคอมโบ มีดังนี้

🎵 ทรัมเป็ต (trumpet)	🎵 ทรอมโบน (trombone)
🎵 อัลโตแซกโซโฟน (alto saxophone)	🎵 เทเนอร์แซกโซโฟน (tenor saxophone)
🎵 กีตาร์ไฟฟ้า (electric guitar)	🎵 กีตาร์เบสไฟฟ้า (electric bass guitar)
🎵 ออร์แกน (organ)	🎵 กลองชุด (drum set)

เครื่องดนตรีที่ใช้ในวงคอมโบอาจมีจำนวนมากกว่านี้หรือน้อยกว่านี้ก็ได้ ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้จัดวง หรือความสามารถของผู้บรรเลง

บทเพลงที่ใช้บรรเลง เช่น เพลงไทยสากล เพลงสากล เพลงลูกทุ่ง เพลงลูกกรุง เป็นต้น

7) วงสตริงคอมโบ (string combo) เป็นวงดนตรีขนาดเล็ก ประกอบด้วยเครื่องดนตรีประเภทที่ใช้พลังงานไฟฟ้าเป็นหลัก แต่บางครั้งอาจมีเครื่องเป่าร่วมบรรเลงด้วย เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงเป็นหลักในวงมีดังนี้

🎵 ทรัมเป็ต (trumpet)	🎵 ทรอมโบน (trombone)
🎵 กีตาร์ไฟฟ้า (electric guitar)	🎵 คีย์บอร์ด (keyboard)
🎵 ออร์แกน (organ)	🎵 กลองชุด (drum set)
🎵 แซกโซโฟน (saxophone)	

บทเพลงที่ใช้บรรเลง เช่น เพลงไทยสากล เพลงสากล เป็นต้น

8) วงฟอล์กซอง (folk song) เป็นวงดนตรีขนาดเล็กที่สุด มีผู้บรรเลงไม่เกินวงละ 3 คน แต่นิยมบรรเลงเพียงคนเดียว เครื่องดนตรีที่ใช้เป็นกีตาร์โปร่งเพียงอย่างเดียว แต่ถ้าบรรเลงมากกว่าหนึ่งคนก็อาจเพิ่มเครื่องดนตรีอื่น ๆ ประกอบได้

บทเพลงที่ใช้บรรเลง เป็นบทเพลงขับร้องทั่วไป นิยมบรรเลงเพื่อการฟัง และบรรเลงเพื่อความบันเทิง

ฝึกฝนดนตรี

นักเรียนร่วมกันนำเครื่องดนตรีมาจัดเป็นวงดนตรีสากลที่สนใจ และฝึกบรรเลงให้เกิดความชำนาญ แล้วนำมาแสดงหน้าชั้นเรียน หรือนำไปแสดงในโอกาสต่าง ๆ ของโรงเรียนหรือชุมชน